

**КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА;
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ**

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.6.41>

АНДРЕЄВА В.Є.

**ПРИЧИНИ ТА УМОВИ, ЩО СПРИЯЮТЬ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ
ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ****REASONS AND CONDITIONS THAT CONTRIBUTE TO THE COMMITMENT
OF CRIMES AGAINST THE BASICS OF NATIONAL SECURITY**

Визначено, що злочинам проти основ національної безпеки присвячений перший розділ Особливої частини Кримінального кодексу України «Злочини проти основ національної безпеки України». Зроблено висновок, що умовами, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки виступають комплекс явищ, які самостійно не здатні породжувати злочинність як наслідок, але сприяють, полегшують формування, реалізацію скоєння злочинів проти основ національної безпеки. Під причинами, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки слід розуміти сукупність таких чинників (явищ), які породжують та відтворюють злочинність і злочин як свій закономірний наслідок. Встановлено, що найбільш доречними є поділ причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки на: а) загальні причини та умови, сприяють вчиненню кримінальним правопорушенням; б) причини та умови, що сприяють вчиненню груп злочинів проти основ національної безпеки, що сприяють вчиненню передбачених у розділі першому Особливої частини Кримінального кодексу України «Злочини проти основ національної безпеки України»; в) причини та умови, що сприяють вчиненню окремих злочинів проти основ національної безпеки (наприклад, статті 111. «Державна зрада», статті 111¹. «Колабораційна діяльність» тощо). Зазначено, що в диспозиції статей Особливої частини Кримінального кодексу України визначаються такі умови вчинення кримінальних правопорушень як «в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту», «в умовах воєнного або надзвичайного стану», «в бойовій обстановці». Зроблено висновок, що введення адміністративно-правових режимів направлени на попередження загроз національній безпеці України, зокрема і на умови та причини, що сприяють злочинам проти основ національної безпеки. Зазначено, що всі причини та умови, які сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки, повинні відповідати таким вимогам як необхідність, сукупність, юридична обґрунтованість, наявність стійкого закономірного зв'язку між причинами та умовами злочину.

Ключові слова: *причини злочинів проти основ національної безпеки, умови злочинів проти основ національної безпеки, детермінанти, в умовах воєнного або надзвичайного стану, збройний конфлікт.*

It was determined that the first chapter of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine "Crimes against the foundations of national security of Ukraine" is devoted to crimes against the foundations of national security. It was concluded that the conditions contributing to the commission of crimes against the foundations of national security are a set of phenomena that are not capable of generating crime as a consequence on their own, but contribute to and facilitate the formation and implementation of crimes against the foundations of national security. The reasons contributing to the commission of crimes against the foundations of national security should be understood as a set of such factors (phenomena) that generate and reproduce crime and crime as its natural consequence. It was established that the most relevant are the division of reasons and conditions that contribute to the commission of crimes against the foundations of national security into: a) general reasons and conditions that contribute to the commission of a criminal offense; b) reasons and conditions that contribute to the commission of groups of crimes against the foundations of national security, which contribute to the commission of crimes against the foundations of national security of Ukraine provided for in the first section of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine; c) reasons and conditions contributing to the commission of certain crimes against the foundations of national security (for example, Article 111. "Treason", Article 111⁻¹. "Collaborative activity", etc.). It is noted that the disposition of the articles of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine defines such conditions for committing criminal offenses as "in conditions of martial law or during an armed conflict", "in conditions of war or a state of emergency", "in a combat situation". It was concluded that the introduction of administrative and legal regimes is aimed at preventing threats to the national security of Ukraine, in particular at the conditions and reasons that contribute to crimes against the foundations of national security. It is noted that all the reasons and conditions that contribute to the commission of crimes against the basis of national security must meet such requirements as necessity, totality, legal validity, and the existence of a stable legal connection between the reasons and conditions of the crime.

Key words: *causes of crimes against the foundations of national security, conditions of crimes against the foundations of national security, determinants, in conditions of war or state of emergency, armed conflict.*

Постановка проблеми. В мирний час причини та умови, що сприяють вчиненню злочинів проти національної безпеки мають більш загальний характер, притаманний всім кримінальним правопорушенням. Але з введенням режиму воєнного стану з'явилися детермінанти, які самі по собі передбачають появу особливих умов вчинення кримінальних правопорушень, таких як вчинення злочинів в умовах «воєнного або надзвичайного стану», «збройного конфлікту», «бойової обстановки».

Підтвердженням цього виступають данні Хмельницької обласної прокуратури, відповідно до яких у 2022 навантаження на слідчий підрозділу, здавалося б, тилловому і відносно спокійному регіоні виросло в 10 разів. Таке ж збільшення фіксують і в Службі безпеки України, і в Національній поліції, і в Державному бюро розслідувань. Зокрема, це навантаження створюють порушення статей щодо загрози основам національної безпеки, які з початком повномасштабного вторгнення отримали нове дихання. По-перше, з'явилася стаття про колабораціонізм, по-друге, самих кримінальних проваджень стало набагато більше – майже 17 тисяч за сімома статтями про порушення основ нацбезпеки, згідно з якими 390 осіб перебувають під вартою [1].

Враховуючи, що питома вага злочинів проти основ національної безпеки стрімко зростає, навіть в областях, де не ведуться бойові дії, можливо лише припустити їх кількість на тимчасово окупованих територіях та в зоні ведення бойових дій. Тому актуальним питанням стає дослідження умов та причин злочинів проти основ національної безпеки, які безпосередньо пов'язані з введенням в Україні воєнного стану.

Мета дослідження. Виходячи з актуальності і значущості проблеми, метою статті є визначення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

– визначити поняття причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки;

– проаналізувати різні підходи до класифікації причин та умов вчинення кримінальних правопорушень, серед яких відокремити таку яка найбільше відповідає злочинам проти основ національної безпеки;

– визначити шляхи вдосконалення механізму запобігання злочинів проти основ національної безпеки.

Аналіз останніх публікацій. Важливо відзначити, що, незважаючи на виняткову важливість і актуальність питання забезпечення національної безпеки, вітчизняна та зарубіжна наука не приділила достатньої уваги розробці причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки.

Разом з тим у правовій науковій літературі теоретичного і методологічного характеру зосереджено чимало ідей та обґрунтованих положень, які стосуються даної проблематики. Теоретичним аспектам сутності детермінант скоєння кримінальних правопорушень присвячені праці таких вчених правознавців як А.І. Алексєєв, Ю.М. Антопян, О.М. Бандурка, П.М. Бузало, В.О. Глушков, В.В. Голіна, Л.М. Давиденко, І.М. Даньшин, С.Ф. Денисов, О.М. Джужа, В.П. Смельянов, І.П. Козаченко, В.С. Комісаров, Н.Ф. Кузнєцова, В.Н. Кудрявцев, В.М. Куц, О.М. Литвак, П.П. Михайленко, В. В. Черней

Не зважаючи на значну теоретичну базу дослідження у кримінології різних детермінант, що впливають на вчинення кримінальних правопорушень, недостатньо розкрито сутність причин та умов, що сприяють вчиненню саме злочинів проти основ національної безпеки. Тому дана проблематика потребує подальшого наукового дослідження.

Результати дослідження. Злочинами проти основ національної безпеки являється передбачене кримінальним законодавством суспільно небезпечні діяння (дія або бездіяльність), що посягає на державний суверенітет, територіальну цілісність, демократичний конституційний лад та національні інтереси України.

Злочинам проти основ національної безпеки присвячений перший розділ Особливої частини Кримінального кодексу України «Злочини проти основ національної безпеки України». До таких злочинів відносять: дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади; посягання на територіальну цілісність і недоторканність України; фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України; державна зрада; колабораційна діяльність; пособництво державі-агресору; посягання на життя державного чи громадського діяча; диверсія; шпигунство; перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань; несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Враховуючи виняткову важливість протидії злочинам проти основ національної безпеки в умовах введення воєнного стану, виникає потреба у детальному дослідженні детермінант таких кримінальних правопорушень.

Взагалі, проблема детермінант злочинності є однією з основних у кримінології. Терміни «причина» й «умова» застосовує законодавець. Вони використовуються і кримінологією, хоча поряд з ними існує таке поняття як «детермінанти», яке охоплює обидва вказані терміни. В цьому немає нічого дивного, адже причини і умови – складові елементами процесу детермінації, який, крім них, включає ще наслідок [2, с. 93].

Таким чином використовуючи термін «детермінація злочинності» більшість науковців у сфері кримінології мають на увазі причини та умови злочинності, які знаходяться у тісному взаємозв'язку і складаються з суб'єктивних та об'єктивних факторів, що впливають на особу злочинця.

Як правильно зазначив Л. С. Сміян, Ю. В. Нікітін між причинами та умовами як двома детермінантами злочинності існують тісний взаємозв'язок і взаємодія. Умови самі по собі, за своєю сутністю не можуть призвести до злочину. Водночас без наявності сприятливих умов причина не зможе реалізувати закладені в ній можливості. Однак усередині взаємодіючої системи «причини –умови» завжди зберігається якісне розходження як у характері детермінації – заподіяння та обумовлювання, так і в змісті самих криміногенних явищ – причин і умов злочинності [3, с. 46].

На думку В. В. Голіна, під умовою конкретного злочину слід розуміти ті об'єктивні обставини, що сприяють вчиненню злочину й досягненню злочинної мети [4, с. 119]. Л. С. Сміян визначає, що умова – це те, що само по собі не породжує злочинність, але впливає на процеси

породження, бере участь у детермінації злочинності [3, с. 24–26]. В. В. Черней розуміє умови вчинення злочинів – ті життєві обставини, які сприяють злочину, полегшують його вчинення. Умови – це сприятливе (або несприятливе) середовище реалізації наявного у суспільстві злочинного потенціалу [5, с. 78].

Таким чином, умовами, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки виступають комплекс явищ, які самостійно не здатні породжувати злочинність як наслідок, але сприяють, полегшують формування, реалізацію скоєння злочинів проти основ національної безпеки.

Що стосується причин злочинності, то вони являють собою такі явища суспільного життя, які породжують злочинність, підтримують її існування, викликають її зростання або зниження. Сфера дії причин – це насамперед стадії мотивації й ухвалення рішення, коли йдеться про формування мотиву, мети, визначення шляхів її досягнення саме як злочинних [3, с. 24–26]. Під причинами злочинності в кримінології прийнято розуміти ті негативні соціальні явища (чинники), які породжують та відтворюють злочинність і злочини як свій закономірний наслідок [5, с. 76]. На переконання М. Дунаса, причини – це внутрішні (суб'єктивні) фактори, які спонукають особу вчинити злочин і зароджують у неї злочинну мотивацію, що відноситься до психологічного стану злочинця. Окремі дослідники зауважують, що причини злочину – це явища та процеси, які впливали на свідомість особи і виробляють потребу у вчиненні протиправних дій [6].

Отже, під причинами, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки слід розуміти сукупність таких чинників (явищ), які породжують та відтворюють злочинність і злочин як свій закономірний наслідок.

Існують різні класифікації причин та умов скоєння кримінальних правопорушень. При чому класифікації підлягає як сукупність «причин та умов» злочинності, так і окремо «причини» та «умови». Так, Л. С. Сміяна, залежно від рівня функціонування розрізняє причини та умови: а) злочинності (загальні причини); б) видів (категорій, груп) злочинів, що диференціюються за різними показниками; в) окремих злочинів [3, с. 48]. І. М. Даньшин виділяє: а) причини та умови злочинності як відносно масового соціального явища (основні); б) причини та умови окремих видів (груп) злочинів, тобто окремих часток злочинності (загальні); в) причини та умови конкретного (безпосередні). Функціональне призначення основної причини полягає в тому, щоб обґрунтувати, чому злочинність зберігається в суспільстві, що її детермінує [7, с. 31]. Також причини та умови злочинності, видів і окремих злочинів прийнято поділяти на дві категорії: 1) детермінанти формування позицій особистості, що призвели до вчинення злочину і відповідної мотивації; 2) детермінанти, які сприяють здійсненню злочину, стимулюють і полегшують його, відносячись до ситуації злочину [3, с. 48–49].

Якщо розглядати причини та умови окремо, то найбільш поширеними причинами злочинів є: 1) об'єктивні (соціальна нерівність у суспільстві; невідповідність домагань індивідів та можливостей задовольнити потреби чесною працею; загальна криміногенна ситуація в країні); 2) суб'єктивні (особливості виховання окремого індивіда; спадкові якості; приналежність до певних соціальних чи етнічних груп та ін.). [5, с. 76]. Подібна класифікація і щодо умов скоєння злочинів: об'єктивні (традиції країни; сила (або слабкість) правоохоронних органів; сила, організованість (або слабкість, неорганізованість) злочинності; рівень корупції; реальність чи фіктивність законодавства; ставлення до злочинності у масовій свідомості, ставлення до злочинності у ЗМІ); суб'єктивні: конкретне соціальне оточення окремої людини; конкретні життєві обставини. Умови – їх зв'язок з причиною та наслідком поділяються на дві групи: 1) умови, що сприяють виникненню (формуванню) причин; 2) умови забезпечення реалізації результативного процесу вчинення злочинів [5, с. 78].

Враховуючи все вищевикладене, на наш погляд, найбільш доречними є поділ причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки на: а) загальні причини та умови, сприяють вчиненню кримінальним правопорушенням; б) причини та умови, що сприяють вчиненню груп злочинів проти основ національної безпеки, що сприяють вчиненню передбачених у розділі першому Особливої частини Кримінального кодексу України «Злочини проти основ національної безпеки України»; в) причини та умови, що сприяють вчиненню окремих злочинів проти основ національної безпеки (наприклад, статті 111. «Державна зрада», статті 111¹. «Колабораційна діяльність» тощо).

Загальні чинники злочинності криються у суспільних протиріччях, які існують як по вертикалі, так і по горизонталі, які можна поділити за типовими сукупностями на три основні групи: економічні, політичні та економічні чинники [3, с. 49]. Тому і загальні причини та умови,

що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки можна поділити на політико-правові, соціально-економічні, морально-психологічні, організаційно-управлінські.

Але, на наш погляд, після впровадження 24 лютого 2022 року Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» режиму воєнного стану, на перший план вийшли причини та умови, що виникли після введення такого особливого режиму. Так, наприклад, в диспозиції статей Особливої частини Кримінального кодексу України визначаються такі умови вчинення кримінальних правопорушень як «в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту», «в умовах воєнного або надзвичайного стану», «в бойовій обстановці».

Для тлумачення зазначених категорій потрібно звернутись до нормативно-правових актів, що містять визначення таких термінів. Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень[8]. Збройний конфлікт – збройне зіткнення між державами (міжнародний збройний конфлікт, збройний конфлікт на державному кордоні) або між ворогуючими сторонами в межах території однієї держави, як правило, за підтримки ззовні (внутрішній збройний конфлікт)[9]. Надзвичайний стан – це особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень[10].

Хоча особливі адміністративно-правові режими не сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки, але вони створюють специфічні детермінанти у вигляді обмеження прав і свобод людини і громадянина, застосування адміністративно-правових заходів, примусу з боку держави тощо.

Особливі адміністративно-правові режими впроваджуються з метою захисту прав і свобод людини і громадянина, держави від зовнішніх і внутрішніх загроз. Загрози національній безпеці України – явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України[9].

Тому введення адміністративно-правових режимів направлени на попередження загроз національній безпеці України, зокрема і на умови та причини, що сприяють злочинам проти основ національної безпеки, такі як:

1. Посилення пропаганди з боку Російської Федерації під час воєнного стану через розпалювання суспільних протиріч та ворожнечі. Цьому сприяє відсутність цілісної інформаційної політики держави, недостатня розвиненість національної інформаційної інфраструктури та недосконала система протидії інформаційним атакам агресора;

2. Діяльність суб'єктів розвідувально-підривної діяльності та спеціальних служб окремих іноземних держав спрямована на отримання доступу до державної таємниці та службової інформації, а також іншої інформації з обмеженим доступом, особливо в оборонно-промисловому комплексі щодо передових технологій та розробок у цій сфері.

3. Використання агресором організованих злочинних угруповань, криміналітету і корумпованих посадових осіб для підживлення сепаратистських настроїв, зміцнення інфраструктури впливу та руйнування механізмів державного управління і місцевого самоврядування.

4. Недосконалість організації та діяльності правоохоронних органів, через постійне їх реформування, а також недостатність організаційного, кадрового, фінансового,

матеріально-технічного забезпечення захисту державної безпеки, що посилюється під час впровадження воєнного стану.

5. Світові інтеграційні процеси призвели до розповсюдження нелегальної міграції, легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, розповсюдження зброї масового знищення, створення транснаціональних організацій та утворення міжнародної злочинності.

6. Низький рівень життя населення через погіршення економічної ситуації, як наслідок воєнних дій, призводить до недовіри державі, через що відбувається зростання насильства та прагнення певної частини населення до наживи. Даний фактор використовуються агресором для дестабілізації суспільно-політичної обстановки в Україні та її окремих регіонах.

7. На тимчасово окупованих територіях та в зоні ведення бойових дій посилюється злочинна діяльність, створюються незаконні воєнізовані або збройні формування, банди, злочинні організації, масово незаконно розповсюджується зброя, відбувається міграція кримінально налаштованих осіб.

8. Укорінення радикальних суспільних настроїв і середовищ, які є основою для політичного насильства й сепаратизму, намагання агресора впливати, у тому числі через національні меншини, які проживають на території України, на ухвалення органами державної влади та органами місцевого самоврядування рішень на шкоду державній безпеці України.

9. Збільшення протиправної діяльності іноземців, осіб без громадянства, які залучаються агресором для ведення бойових дій, а також рецидивістів, осіб випущених з місць позбавлення волі.

10. Немоżliвість або ускладненість збирання доказів та проведення слідчих (розшукових) та негласні слідчих (розшукових) дій правоохоронними органами при розслідуванні злочинів проти основ національної безпеки на тимчасово окупованій території та в зоні проведення воєнних дій.

11. Триваюча гібридна війна, наслідки ракетних атак, вплив з боку суб'єктів розвідувально-підривної діяльності призвело до погіршенням технічного стану критичної інфраструктури та намаганнями несанкціонованого втручання в її функціонування, зокрема фізичного і кіберхарактеру

До причин вчинення конкретних злочинів проти основ національної безпеки відносять: фонові явища такі як пияцтво, наркоманія, проституція тощо; недовіра до органів державної влади, у тому числі правоохоронних (корупція; безкарність за протиправні дії, вседозволеність, бюрократія); етнорелігійні конфлікти (національна, расистська, релігійна нетерпимість); незадовідна соціальна політика (житлові проблеми, безробіття, низьке матеріальне забезпечення); недоліки у сімейному, шкільному і трудовому вихованні; упущення в ідеологічній та культурно-виховній роботі, неналагодженість сфери дозвілля тощо.

Крім того, всі причини та умови, які сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки, повинні відповідати таким вимогам: 1) необхідність, тобто без їх існування виникнення злочинних наслідків було б неможливо; 2) причини та умови повинні бути юридично обґрунтованими, тобто мати юридичне відношення до розслідування та виявлення таких чинників повинно сприяти реалізації завдань кримінального провадження; 3) між причинами та умовами повинен бути стійкий закономірний зв'язок, тобто такий, що об'єктивно існує, повторюється і зумовлює злочинне діяння; 4) якщо не усунути причини та умови, неминуче буде вчинений подібний злочин; 5) причини та умови злочину повинні бути виявлені в сукупності, оскільки при частковому (неповному) виявленні та усуненні даних явищ вони можуть привести до вчинення нових злочинних діянь.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Будь-яке злочинне діяння супроводжується певними детермінантами, одні з них сприяють їм, інші запобігають або перешкоджають. Якщо розглядати сукупність умов та причин, що склалися в період введення в Україні воєнного стану з 24 лютого 2022 року Указом Президента від 24 лютого 2022 року № 64/2022, то вони скоріше сприяють здійсненню злочинів проти основ національної безпеки ніж запобігають їм. Саме тому комплексне вивчення та аналіз всієї системи умов та причин, що сприяють вчиненню злочинів проти основ національної безпеки в умовах особливих адміністративно-правових режимів дозволить запобігти та попередити в подальшому їх розвиток та розповсюдження.

Список використаних джерел:

1. Перейшли на бік ворога: скільки злочинів проти основ національної безпеки було у 2022? ЖАР.INFO. URL: <https://zhar.org.ua/perejshly-na-bik-voroga-skilky-zlochyniv-prot-y-osnov-natsionalnoyi-bezpeky-bulo-u-2022/>

2. Парнюк М.А. Принцип детермінізму в системі матеріалістичної діалектики. К., 1972. С. 93
3. Сміяна Л. С., Нікітіна Ю. В. Кримінологія: Підручник / За заг. ред. Л. С. Сміяна, Ю. В. Нікітіна. К.: Національна академія управління, 2010. 496 с.
4. Даньшин І. М., Голіна В. В., Валуйська М. Ю. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Х.: Право, 2009. 288 с.
5. Джужа О. М., Василевич В. В., Черней В. В., Чернявський С. С. Кримінологія : підручник [Текст] / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. В. Чернея ; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : Нац.акад. внутр. справ, 2020. 612 с.
6. Дунас М.О. Службові особи, які вчиняють правопорушення у сфері господарської діяльності. Рівень ефективності та необхідність впливу юридичної науки на нормотворчу діяльність та юридичну практику : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2019. С. 44–47.
7. Даньшин І.М., Голіна В.В, Кальман О.Г. Кримінологія. Особлива частина : [навч. посібник] / за ред. І.М. Даньшина. Х. : Право, 1999. 232 с.
8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
9. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
10. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.6.42>

БОЙКО-ДЖУМЕЛЯ В.І.

**СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ
ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ
У СФЕРІ ІНВЕСТУВАННЯ БУДІВНИЦТВА**

**STATE OF SCIENTIFIC DEVELOPMENT OF MODERN PROBLEMS OF COMBATING
CRIMINAL OFFENSES IN THE FIELD OF CONSTRUCTION INVESTMENT**

Статтю присвячено дослідженню сучасних проблем протидії кримінальним правопорушенням у сфері інвестування будівництва, визначенню стану їх наукової розробки. Враховуючи те, що проблеми протидії кримінальним правопорушенням у сфері інвестування будівництва в тій чи іншій мірі на протязі певного часу досліджувалися науковцями різних галузей права, що зумовлено комплексним характером напряду зазначеного прояву злочинної діяльності, доцільним є систематизування результатів дослідження як наявних управлінських, так і кримінально-правових, кримінологічних та криміналістичних проблем. Окреслене обумовлено тим, що ефективне розслідування вказаних кримінальних правопорушень фактично неможливо без встановлення правової регламентації правовідносин у сфері інвестування будівництва, а також причин та умов, які сприяють їх вчиненню. Незважаючи на важливість відповідної тематики та значний суспільний інтерес до її вирішення, на сьогоднішній день доктринальні розробки проблем протидії

© БОЙКО-ДЖУМЕЛЯ В.І. – аспірант кафедри криміналістики (Національний університет «Одеська юридична академія»)